

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permiseunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia

CAUZA DIACENCO ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 124/04)

Hotărâre

Strasbourg

7 februarie 2012

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza Diacenco împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Alvina Gyulumyan, Egbert Myjer, Ján Šikuta, Luis López Guerra, Nona Tsotsoria, Mihai Poalelungi, *judcători*, și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 17 ianuarie 2012,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

Procedura

1. La originea cauzei se află cererea nr. 124/04 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul Victor Diacenco („reclamantul”), a sesizat Curtea la 4 noiembrie 2003, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamantul a fost reprezentat de doamna Angela-Simona Bosovici, avocată în Botoșani. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Având în vedere că domnul Corneliu Bîrsan, judecătorul ales să reprezinte România, s-a abținut de la judecarea cauzei (art. 28 din Regulamentul Curții), președintele Camerei l-a desemnat pe domnul Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad hoc* (art. 26 § 4 din convenție și art. 29 § 1 din regulament).

4. Reclamantul a argumentat, în special, că hotărârea din 9 iulie 2003 a Curții de Apel Suceava, în a cărei motivare se reținea răspunderea sa penală pentru pretinsa infracțiune, fiind obligat la plata de despăgubiri civile lui S.I., constituia o încălcare a dreptului său la prezumția de nevinovăție până la dovedirea vinovăției, contrară art. 6 § 2 din convenție.

5. La 31 mai 2010, președintele Secției a treia a hotărât să comunice Guvernului cererea. S-a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună (art. 29 § 1).

În fapt

I. Circumstanțele cauzei

6. Reclamantul s-a născut în 1944 și locuiește în Botoșani.

7. În seara zilei de 5 noiembrie 1998, reclamantul (inginer), însoțit de P.H., conducea pe drumul național ce leagă Iași de Botoșani un autovehicul aflat în proprietatea societății cu răspundere limitată C. și a fost implicat într-un accident rutier. Un autovehicul care venea din sens opus l-a orbit pe reclamant cu farurile, obligându-l pe acesta să încetinească și să vireze către partea dreaptă a carosabilului. Dintr-odată, o căruță trasă de un cal („căruța”) care circula pe marginea carosabilului a apărut în fața reclamantului și l-a obligat să frâneze brusc. Nu a reușit totuși să evite coliziunea. Căruțașul, N.Z., a scăpat nevătămat, însă pasagera sa, S.I., a suferit leziuni care au necesitat tratament medical.

A. Faza urmăririi penale din cadrul procesului penal

8. La 9 noiembrie 1998, Serviciul Județean de Medicină Legală Botoșani a efectuat o examinare medico-legală a leziunilor suferite de S.I. și a constatat că acestea puteau fi cauzate de un accident rutier în data de 5 noiembrie 1998 și că necesitau 58-59 de zile de îngrijiri medicale.

9. La 3 februarie 1999, Serviciul Județean de Medicină Legală Botoșani a efectuat o a doua examinare medico-legală a leziunilor suferite de S.I. S-a constatat că leziunile puteau fi cauzate de un accident rutier în data de 5 noiembrie 1998 și necesitau 102-103 zile de îngrijiri medicale.

10. La 24 februarie 1999, Procuratura Botoșani a dispus începerea urmăririi penale împotriva reclamantului pentru vătămare corporală din culpă și lovire și alte violențe.

11. Prin ordonanța procurorului din cadrul Parchetului Botoșani din 15 iunie 1999, urmărirea penală împotriva reclamantului a fost suspendată pe motiv că acesta nu comisese nicio faptă contrară legii. În ordonanță se concluzionează că acea căruță cu care s-a ciocnit reclamantul nu era echipată cu luminile de semnalizare prevăzute de lege, reclamantul fiind împiedicat să observe căruța la momentul respectiv din cauza condițiilor meteorologice nefavorabile. În consecință, reclamantul nu ar fi putut să anticipeze pericolul și să ia măsuri pentru evitarea acestuia. S.I. a formulat plângere împotriva ordonanței.

12. Printr-o dispoziție definitivă din 10 iunie 2000, Parchetul Suceava a admis plângerea lui S.I., a anulat ordonanța din 15 iunie 1999 și a dispus reînceperea urmăririi penale împotriva reclamantului.

13. La o dată neprecizată, S.I. s-a constituit parte civilă în cadrul procesului penal împotriva reclamantului și a solicitat 50 000 000 de lei românești (ROL) [aproximativ 2 100 de euro (EUR)] cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material și moral.

14. Prin rezoluția definitivă din 19 martie 2001, Parchetul Botoșani a consemnat că S.I. s-a constituit parte civilă în cadrul procesului penal împotriva reclamantului, l-a pus pe reclamant sub învinuire și a înaintat dosarul Judecătoriei Botoșani.

B. Faza de judecată din cadrul procesului penal

15. La o dată neprecizată, reclamantul a depus la dosar, la solicitarea sa, o expertiză tehnică din data de 4 iunie 2001 referitoare la accidentul din 5 noiembrie 1998. Concluzia raportului indica, *inter alia*, că reclamantul condusesse autovehiculul în mod regulamentar, la o

viteză de 43 km/h, că autovehiculul lovise căruța la o viteză de 33 km/h și că persoana responsabilă pentru accident era N.Z.

16. La 29 octombrie 2001 și 16 aprilie 2002, Judecătoria Botoșani a dispus efectuarea unei expertize tehnice auto și, respectiv, a unui supliment de expertiză la raportul tehnic cu privire la accidentul din 5 noiembrie 1998.

17. La 29 ianuarie și 16 septembrie 2002, Institutul de Medicină Legală Iași de pe lângă Ministerul de Interne a efectuat o expertiză tehnică și a constatat că reclamantul avusese o viteză cuprinsă între 28 și 36 km/h și ar fi putut evita accidentul dacă ar fi avut o viteză de 11-12 km/h. Cu toate acestea, nu avea niciun motiv să circule la o viteză atât de mică. Viteza a fost suficient de mare încât să cauzeze ruperea unei părți din căruța. De asemenea, accidentul ar fi putut fi evitat dacă N.Z. și-ar fi dotat căruța cu luminile de semnalizare prevăzute de lege. În consecință, lipsa luminilor de semnalizare prevăzute de lege de la căruța lui N.Z. au constituit cauza accidentului.

18. La 15 martie 2002, în concluziile scrise prezentate în primă instanță, reclamantul a contestat, *inter alia*, rezultatele expertizelor medico-legale din 9 noiembrie 1998 și 3 februarie 1999. Acesta a afirmat că S.I. suferea deja de unele dintre afecțiunile care au fost consemnate în expertize pentru a stabili numărul de zile de îngrijiri medicale de care avea nevoie ca urmare a accidentului. Mai mult, expertizele menționate nu au stabilit cu certitudine că starea acesteia fusese cauzată de accidentul rutier în litigiu.

19. Prin hotărârea din 16 decembrie 2002, Judecătoria Botoșani l-a achitat pe reclamant în baza prevederilor art. 47 din Codul penal al României și a respins acțiunea civilă în despăgubiri formulată de S.I. În baza declarațiilor martorilor, victimei și învinuitului, precum și a expertizelor medico-legale și tehnice depuse la dosar, instanța a reținut că, în lipsa luminilor de semnalizare, reclamantul nu ar fi putut anticipa prezența căruței pe carosabil și că, prin urmare, accidentul nu ar fi putut fi evitat.

20. Reclamantul a formulat apel împotriva hotărârii și a argumentat că temeiul legal pentru achitarea lui ar fi trebuit să fie faptul că nu a săvârșit pretinsa infracțiune și că N.Z. a fost singura parte responsabilă pentru accident. S.I. de asemenea a formulat apel împotriva hotărârii, solicitând acordarea unor despăgubiri civile.

21. Prin hotărârea din 8 mai 2003, Tribunalul Botoșani, în prezența reclamantului și a reprezentantului său legal ales, a respins ambele apeluri și a menținut hotărârea din 16 decembrie 2002. În motivarea respingerii cererii lui S.I. de acordare de despăgubiri civile, instanța a reținut că, în contextul achitării apelantului-intimat, cererea pentru acordarea unei reparații echitabile formulată de apelanta-intimată nu avea niciun temei legal.

22. Reclamantul și S.I. au formulat recurs împotriva hotărârii respective. S.I. și-a modificat cererea de despăgubiri civile, solicitând reclamantului 100 000 000 ROL cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul material și moral.

23. La 3 iunie 2003, părțile au fost citate să compare în fața Curții de Apel Suceava în data de 9 iulie 2003. Citația adresată reclamantului a fost afișată la ușa de la intrare în casa acestuia deoarece nu se afla acasă atunci când agentul procedural a încercat să îi înmâneze citația.

24. La 9 iulie 2003, în absența reclamantului și a reprezentantului său legal ales și înainte de a pronunța hotărârea, Curtea de Apel Suceava a ascultat susținerile orale ale părților prezente în legătură cu recursul.

25. Prin hotărârea definitivă din 9 iulie 2003, Curtea de Apel Suceava a respins în dispozitivul hotărârii recursul reclamantului și a menținut hotărârile din 16 decembrie 2002 și 8 mai 2003. În motivarea hotărârii, instanța a reținut că reclamantul nu a fost în măsură să prezinte instanței motivarea, în scris sau oral, pentru recursul său, așa cum prevăd normele de procedură penală în vigoare, precum și că instanța nu a putut găsi niciun motiv care să oblige curtea de apel să caseze hotărârile instanțelor inferioare. Totodată, instanța a admis recursul formulat de S.I. și a obligat reclamantul să plătească 100 000 000 ROL (circa 2 600 EUR) lui S.I. cu titlu de daune pentru prejudiciul material și moral, din care 30 000 000 ROL (circa 800 EUR) urmau să fie plătiți în solidar cu societatea de asigurări A., pentru suferința psihică

și fizică îndurată de S.I. și cheltuielile tratamentului medical suportate de aceasta. Instanța a reținut că instanțele inferioare au aplicat greșit legea în legătură cu latura civilă a acțiunii și a considerat că acestea au comis o eroare achitându-l pe reclamant pe motiv că acesta nu ar fi putut anticipa prezența căruței pe carosabil. Conform probelor de la dosar, reclamantul a comis fapta nelegală de care fusese învinuit și ar fi putut anticipa pericolul respectiv. Reclamantul era vinovat de vătămare corporală din culpă și de lovire și alte violențe deoarece nu a controlat viteza autovehiculului său și nu a adaptat-o la condițiile de drum astfel încât să fie în măsură să oprească în eventualitatea unui obstacol previzibil. De asemenea, instanța a respins concluzia expertizelor tehnice auto referitoare la viteza autovehiculului reclamantului, motivând că impactul a cauzat ruperea unei părți din căruță. Mai mult, dacă ar fi condus prudent, reclamantul ar fi oprit atunci când a fost orbit de farurile autovehiculului care circula din sens opus. În consecință, instanța a constatat:

„Pentru motivele sus-menționate, [instanța] consideră că reclamantul este vinovat de infracțiunea de care în mod corect a fost învinuit și trimis în judecată, faptul că instanțele [inferioare] l-au achitat în baza prevederilor art. 47 C. proc. pen. (care este inaplicabil) nu are relevanță pentru acțiunea civilă.”

C. Căile extraordinare de atac formulate de reclamant

26. La 2 octombrie 2003, reclamantul a formulat o contestație în anulare împotriva hotărârii definitive din 9 iulie 2003. Acesta a argumentat că nu a fost citat conform legii pentru a se înfățișa în ședința din 9 iulie 2003 în fața Curții de Apel Suceava. Prin urmare, nu a avut cunoștință despre data ședinței. În consecință, nu a avut posibilitatea de a prezenta concluzii scrise sau orale în cadrul recursului, de a-și formula apărarea ori de a informa instanța despre absența sa.

27. Prin hotărârea definitivă din 28 septembrie 2004, Curtea de Apel Cluj a respins contestația în anulare formulată de reclamant motivând că, în absența reclamantului de la domiciliu, citația a fost afișată la intrarea principală, în conformitate cu normele de procedură penală în vigoare. Reclamantul a atacat hotărârea respectivă.

28. La 2 decembrie 2004, reclamantul a solicitat revizuirea hotărârii definitive din 9 iulie 2003, argumentând, printre altele, că nu fusese citat conform legii pentru a se prezenta în ședința care a avut loc la acea dată.

29. Prin hotărârea definitivă din 14 decembrie 2004, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins ca inadmisibilă cererea de revizuire a hotărârii definitive din 28 septembrie 2004 formulată de reclamant, motivând că hotărârea respectivă era definitivă și nu putea fi atacată pe cu recurs.

30. Prin hotărârea din 5 octombrie 2006, Judecătoria Botoșani a respins cererea reclamantului de revizuire a hotărârii definitive din 9 iulie 2003, motivând că acesta fusese citat conform legii și că, în orice caz, prezența sa în ședință nu ar fi schimbat rezultatul procesului, dat fiind că Curtea de Apel Suceava s-a bazat pe probele existente la dosar și nu pe argumentele părților. Reclamantul a atacat hotărârea respectivă.

31. Prin hotărârea din 16 ianuarie 2007, Tribunalul Botoșani a respins ca nefondat apelul formulat de reclamant împotriva hotărârii din 5 octombrie 2006. Reclamantul a atacat hotărârea respectivă.

32. Prin hotărârea definitivă din 22 octombrie 2007, Curtea de Apel Suceava a respins ca nefondat recursul formulat de reclamant împotriva hotărârii din 16 ianuarie 2007.

II. Dreptul intern relevant

33. Dispozițiile relevante din Constituția României, în vigoare la vremea respectivă, sunt următoarele:

Articolul 23

„[...]”

(8) Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată.”

34. Dispozițiile relevante din Codul de procedură penală al României, în vigoare la vremea respectivă, sunt următoarele:

Art. 14

„(1) Acțiunea civilă are ca obiect tragerea la răspundere civilă a inculpatului [...]

(2) Acțiunea civilă poate fi alăturată acțiunii penale în cadrul procesului penal, prin constituirea persoanei vătămate ca parte civilă.

[...]”

Art. 15

„[...]”

(2) Constituirea ca parte civilă se poate face în cursul urmăririi penale, precum și în fața instanței de judecată [...]

...”

Art. 19

„(1) Persoana vătămată care nu s-a constituit parte civilă în procesul penal poate introduce la instanța civilă acțiune pentru repararea pagubei pricinuite prin infracțiune.

(2) Judecata în fața instanței civile se suspendă până la rezolvarea definitivă a cauzei penale.

...”

Art. 22

„(1) Hotărârea definitivă a instanței penale are autoritate de lucru judecat în fața instanței civile care judecă acțiunea civilă, cu privire la existența faptei, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia.

(2) Hotărârea definitivă a instanței civile prin care a fost soluționată acțiunea civilă nu are autoritate de lucru judecat în fața organului de urmărire penală și a instanței penale, cu privire la existența faptei penale, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia.

Art. 66

„(1) Învinuitul sau inculpatul nu este obligat să probeze nevinovăția sa.

(2) În cazul în care există probe de vinovăție, învinuitul sau inculpatul are dreptul să probeze lipsa lor de temeinicie.”

35. Art. 998 și 999 din Codul civil al României prevăd că orice persoană care a suferit vreun prejudiciu poate solicita despăgubiri introducând o acțiune civilă împotriva persoanei care i-a cauzat prejudiciul prin neglijența sau prin imprudența sa.

36. Art. 47 din Codul penal al României prevede că nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală, al cărei rezultat este consecința unei împrejurări care nu putea fi prevăzută.

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 și 7 din convenție

37. Invocând art. 6 și 7 din convenție, reclamantul s-a plâns că hotărârea din 9 iulie 2003 a Curții de Apel Suceava, în a cărei motivare se reținea răspunderea sa penală pentru pretinsa infracțiune, fiind obligat la plata de despăgubiri civile lui S.I., constituia o încălcare a dreptului său la prezumția de nevinovăție până la dovedirea vinovăției. Acesta s-a plâns totodată de soluția pronunțată în cauză, de pretinsa lipsă de legalitate a dispoziției de a-i plăti

lui S.I. despăgubiri civile și de caracterul inechitabil al procedurii, în măsura în care nu fusese citat conform legii pentru a se înfățișa în fața Curții de Apel Suceava în ședința din 9 iulie 2003, iar ca urmare a neprezentării sale în ședință, de imposibilitatea de a-și pregăti și prezenta apărarea în fața instanței naționale ori de a-și prezenta motivele pentru recurs.

38. Articolele relevante din convenție sunt redactate după cum urmează:

Art. 6

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. [...]

2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

a. să fie informat, în termenul cel mai scurt, într-o limbă pe care o înțelege și în mod amănunțit, asupra naturii și cauzei acuzației aduse împotriva sa;

b. să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale;

c. să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare remunerării unui apărător, să poată fi asistat gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;

d. să audieze sau să solicite audierea martorilor acuzării și să obțină citarea și audierea martorilor apărării în aceleași condiții ca și martorii acuzării;”

Art. 7

„1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.

2. Prezentul articol nu va aduce atingere judecării și pedepsirii unei persoane vinovate de o acțiune sau de o omisiune care în momentul săvârșirii era considerată infracțiune potrivit principiilor generale de drept recunoscute de națiunile civilizate.”

A. Cu privire la admisibilitate

1. Niciun prejudiciu important

39. Guvernul a susținut, pentru început, că dispozitivul hotărârii curții de apel, singura parte din hotărâre care este executorie, menținea expres decizia instanțelor inferioare de a-l achita pe reclamant. În consecință, nu se poate considera că reclamantul a suferit un prejudiciu important în sensul convenției în ceea ce privește achitarea lui în raport cu latura penală a procesului, ținând seama de suma mică a despăgubirii civile pe care a fost obligat să o plătească.

40. Reclamantul a contestat acest argument.

41. Curtea observă că elementul principal al criteriului prevăzut de art. 35 § 3 lit. b. din convenție este dacă reclamantul a suferit vreun prejudiciu important [a se vedea *Adrian Mihai Ionescu împotriva României* (dec.), nr. 36659/04, 1 iunie 2010, și *Korolev împotriva Rusiei* (dec.), nr. 25551/05, 1 iulie 2010].

42. Inspirat de principiul general *de minimis non curat praetor*, acest criteriu de admisibilitate depinde de ideea că încălcarea unui drept, oricât de reală din perspectivă pur juridică, ar trebui să atingă un nivel minim de gravitate pentru a garanta luarea în considerare de către o instanță internațională. Aprecierea acestui nivel minim este, în mod normal, relativă și depinde de toate circumstanțele cauzei. Gravitatea încălcării ar trebui apreciată ținând seama atât de percepțiile subiective ale reclamantului, cât și de miza obiectivă a unei anumite cauze (a se vedea *Korolev*, citată anterior). Cu alte cuvinte, absența unui prejudiciu important se poate baza pe criterii precum impactul financiar al chestiunii în litigiu sau importanța cauzei pentru reclamant (a se vedea *Adrian Mihai Ionescu*, citată anterior).

43. În această privință, Curtea reamintește că în cauze anterioare a considerat a fi nesemnificativă o pierdere financiară de 90 EUR, pe care reclamantul din cauza *Adrian Mihai Ionescu* (citată anterior) pretindea că a suferit-o și a constatat a fi neglijabilă o pierdere financiară de 0,50 EUR, pe care reclamantul din cauza *Korolev* (citată anterior) pretindea că a suferit-o.

44. În prezenta cauză, Curtea observă că reclamantul a fost implicat într-un proces penal și că împotriva lui au fost formulate pretenții civile ca urmare a producerii unui accident rutier. În cadrul procesului penal, printr-o hotărâre definitivă, Curtea de Apel Suceava a menținut în dispozitivul hotărârii achitarea reclamantului de către instanțele inferioare, dar totodată a pus la îndoială, în motivarea aceleiași hotărâri, corectitudinea achitării acestuia. Totodată, a obligat reclamantul să îi plătească lui S.I. 1 800 EUR în nume propriu și 800 EUR în solidar cu societatea de asigurare A. pentru prejudiciul material și moral.

45. Curtea observă că niciuna dintre părți nu a prezentat informații clare privind situația financiară a reclamantului. Cu toate acestea, Curtea observă că reclamantul era angajat ca inginer la vremea respectivă, iar conform Institutului Național de Statistică din România, nivelul salariului mediu în România în 2003, când reclamantul a fost obligat să îi plătească despăgubiri materiale și morale lui S.I., era de 8 183 317 ROL (aproximativ 220 EUR).

46. De asemenea, Curtea ia act de faptul că procesul pe plan intern care face obiectul cererii care i-a fost adresată avea ca obiectiv înlăturarea răspunderii reclamantului în legătură cu infracțiunea pe care se presupune că ar fi săvârșit-o. Prin urmare, pe lângă natura financiară a despăgubirii pe care a fost obligat să o plătească, este necesar să se ia în considerare faptul că procesul avea ca obiect o chestiune de principiu pentru reclamant, și anume dreptul său la prezumția de nevinovăție până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.

47. În aceste împrejurări, în opinia Curții, nu se poate considera că reclamantul nu a suferit un prejudiciu important și, în consecință, Curtea respinge obiecția Guvernului.

2. Incompatibilitatea rationae materiae

48. Invocând cauza *Ringvold împotriva Norvegiei* (nr. 34964/97, CEDO 2003-II), Guvernul a susținut totodată că art. 6 § 2 nu era aplicabil în prezenta cauză, deoarece nimic din jurisprudența Curții nu sugera că dreptul la prezumția de nevinovăție se aplică în domeniul răspunderii civile, chiar dacă instanțele naționale s-au bazat în hotărârile lor privind despăgubirea civilă pe aceleași fapte care au constituit temeiul învinuirii penale îndreptate împotriva reclamantului. Reclamantul a fost obligat să plătească despăgubiri civile unei părți civile după ce a fost achitat în raport cu latura penală a procesului, iar latura civilă a procesului penal nu era incompatibilă cu achitarea și nu anula achitarea.

49. Reclamantul a argumentat că art. 6 § 2 era aplicabil în prezenta cauză prin prisma procesului penal declanșat împotriva lui.

50. Potrivit Curții, chestiunea aplicabilității art. 6 § 2 din convenție este strâns legată de fondul cererii reclamantului referitoare la încălcarea dreptului său la prezumția de nevinovăție și, prin urmare, unește această obiecție cu fondul cererii sus-menționate.

51. De asemenea, Curtea constată că această cerere și celelalte nu sunt în mod vădit nefondate în sensul art. 35 § 3 din convenție. Nu au fost identificate alte motive pentru a le declara inadmisibile. Prin urmare, este necesar să fie declarate admisibile.

B. Cu privire la fond

1. Argumentele părților

a) Reclamantul

52. Reclamantul a argumentat că hotărârea Curții de Apel Suceava i-a încălcat dreptul la prezumția de nevinovăție, punându-l într-o poziție semnificativ dezavantajoasă din punct de vedere atât financiar, cât și moral.

b) Guvernul

53. Guvernul a afirmat că hotărârea curții de apel a fost pronunțată ca parte a unei proceduri penale declanșate împotriva reclamantului de către judecători cu pregătire de specialitate și că, prin urmare, motivarea curții de apel, urmată de achitarea reclamantului în cuprinsul dispozitivului hotărârii, nu ar fi putut să influențeze opinia publică ori să aibă impact asupra dreptului său la prezumția de nevinovăție. Instanțele naționale au examinat toate probele prezentate de părți în cursul procedurii contradictorii și au amânat în repetate rânduri ședințele pentru a admite probele solicitate de părți și pentru a examina vinovăția reclamantului. Faptul că reclamantul nu a participat la ședința din 9 iulie 2003 este imputabil în exclusivitate acestuia deoarece fusese citat potrivit legii.

54. În ultimul rând, potrivit Guvernului, faptul că instanțele naționale au obligat reclamantul să plătească despăgubiri civile, chiar și după ce a fost achitat în raport cu latura penală a procesului, nu a constituit o încălcare a dreptului său la prezumția de nevinovăție, având în vedere normele procedurale în vigoare cu privire la răspunderea civilă.

2. Motivarea Curții

55. Curtea reamintește că noțiunea de „învinuire” (acuzatie în materie penală) de la art. 6 este una autonomă. Conform jurisprudenței consacrate, există trei criterii care trebuie luate în considerare atunci când se stabilește dacă o persoană a fost „învinuită de săvârșirea unei infracțiuni” în sensul art. 6, și anume clasificarea procedurii conform dreptului național, caracterul esențial al acesteia, precum și tipul și gravitatea sancțiunii pe care reclamantul o poate primi (a se vedea *Phillips împotriva Regatului Unit*, nr. 41087/98, pct. 31, CEDO 2001-VII și *A.P., M.P. și T.P. împotriva Elveției*, 29 august 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-V, pct. 39). De asemenea, sfera de aplicare a art. 6 § 2 nu este limitată la procese penale care sunt pendinte (a se vedea *Allenet de Ribemont împotriva Franței*, hotărârea din 10 februarie 1995, seria A nr. 308, pct. 35). În unele cazuri, Curtea a constatat totodată că dispoziția respectivă este aplicabilă hotărârilor judecătorești pronunțate în urma întreruperii procesului (a se vedea, în special, *Minelli împotriva Elveției*, 25 martie 1983, seria A nr. 62, și *Lutz, Englert și Nölkenbockhoff împotriva Germaniei*, 25 august 1987, seria A nr. 123), ori ca urmare a achitării (a se vedea *Sekanina împotriva Austriei*, 25 august 1993, seria A nr. 266-A; *Rushiti împotriva Austriei*, nr. 28389/95, 21 martie 2000; și *Lamanna împotriva Austriei*, nr. 28923/95, 10 iulie 2001). Hotărârile respective priveau procese legate de chestiuni precum obligația inculpatului de a suporta cheltuielile de judecată, o cerere de rambursare a cheltuielilor obligatorii ale acestuia (sau ale moștenitorilor săi) sau despăgubirea pentru arestarea preventivă, chestiuni în privința cărora s-a constatat că reprezentau o consecință a procesului penal și că totodată erau inerente acestuia. În consecință, Curtea va examina dacă acțiunea în despăgubire din prezenta cauză a condus la apariția unei „învinuiri” (acuzatie în materie penală) împotriva reclamantului și, în eventualitatea că nu acesta a fost cazul, dacă acțiunea în despăgubire a avut totuși legătură cu procesul penal de așa natură încât să intre sub incidența art. 6 § 2.

56. Revenind la primul dintre criteriile sus-menționate, clasificarea procedurii conform dreptului național, Curtea observă că reclamantul a rămas „inculpat”, din punct de vedere formal, până când achitarea a dobândit forță juridică obligatorie. Cu toate acestea, aici este vorba numai despre învinuirea (acuzatie în materie penală) inițială de care reclamantul a fost achitat; aceasta nu are nicio relevanță pentru cererea de despăgubire. Curtea observă că această din urmă cerere avea temeiul legal în principiile generale ale legislației naționale

privind răspundere civilă delictuală aplicabile în cazul vătămarilor corporale. Conform principiilor sus-menționate, răspunderea penală nu constituie o condiție pentru răspunderea față de plata unei despăgubiri. Chiar și în situația în care, precum în prezenta cauză, victima a ales să exercite o acțiune în despăgubire în cadrul procesului penal, acțiunea respectivă ar fi considerată tot „civilă”. Acest fapt rezultă și din hotărârile pronunțate de instanțele naționale în cauza reclamantului, care au definit cererea respectivă ca fiind „civilă”. Astfel, Curtea constată că acțiunea în despăgubire în litigiu nu a fost considerată o „învinuire” (acuzatie în materie penală inițială) conform dreptului național relevant.

57. Referitor la al doilea și al treilea criteriu, caracterul procedurii și tipul și gravitatea „sanțiunii” (și anume, în prezenta cauză, stabilirea unei despăgubiri cu titlu prezumtiv punitiv), Curtea observă că, deși condițiile pentru răspunderea civilă s-ar putea suprapune în anumite privințe, în funcție de împrejurări, cu cele ale răspunderii penale, cererea civilă urma să fie totuși soluționată în baza principiilor aplicabile dreptului civil în materia răspunderii civile delictuale. Soluția pronunțată în procesul penal nu a fost decisivă pentru acțiunea în despăgubire. Victima avea dreptul să ceară despăgubirea indiferent dacă pârâtul era condamnat sau, precum în prezenta cauză, era achitat, iar chestiunea despăgubirii urma să facă obiectul unei aprecieri juridice diferite, în baza unor criterii și standarde probatorii care diferă în câteva privințe importante față de cele aplicabile răspunderii penale.

58. În opinia Curții, faptul că un act care poate da naștere unei acțiuni civile în despăgubire în temeiul legislației privind răspunderea civilă delictuală este vizat și de elementele constitutive obiective ale unei infracțiuni nu poate oferi, indiferent de gravitatea acesteia, un temei suficient pentru a considera persoana prezumtiv responsabilă de actul respectiv în contextul unei cauze în materia răspunderii civile delictuale ca fiind „învinuită de săvârșirea unei infracțiuni”. O asemenea încadrare nu este justificată nici de faptul că probele din procesul penal au fost folosite pentru a stabili efectele actului respectiv în materie de drept civil. Altminteri, art. 6 § 2 ar conferi achitării din procesul penal efectul indezirabil de a preîntâmpina posibilitățile victimei de a solicita despăgubiri în temeiul legislației privind răspunderea civilă delictuală, constituind astfel o limitare arbitrară și disproporționată a dreptului său de a avea acces la o instanță de judecată în temeiul art. 6 § 1 din convenție. De asemenea, ar exista posibilitatea ca un pârât achitat, considerat responsabil conform sarcinii probei în dreptul civil, să beneficieze de avantajul necuvenit de a evita orice răspundere pentru acțiunile sale. O interpretare atât de extensivă nu ar fi susținută nici de redactarea art. 6 § 2, nici de vreun temei comun al sistemelor juridice naționale din comunitatea CEDO. Din contră, într-un număr considerabil de state contractante, achitarea nu împiedică stabilirea răspunderii civile în raport cu aceleași fapte (a se vedea *Y. împotriva Norvegiei*, nr. 56568/00, 11 februarie 2003, pct. 41).

59. Prin urmare, Curtea consideră că, deși achitarea de răspunderea penală trebuie menținută în cadrul acțiunii în despăgubire, aceasta nu ar trebui să împiedice stabilirea răspunderii civile pentru plata unei despăgubiri ca urmare a aceluiași fapt în baza unei sarcini a probei mai puțin restrictive [a se vedea, *mutatis mutandis*, *X împotriva Austriei*, nr. 9295/81, decizia Comisiei din 6 octombrie 1992, Decizii și rapoarte (D.R.) 30, și *M.C. împotriva Regatului Unit*, nr. 11882/85, decizia din 7 octombrie 1987, D.R. 54].

60. Cu toate acestea, dacă hotărârea națională privind despăgubirea include o declarație care impută răspunderea penală pârâtului, se ridică o problemă care intră sub incidența art. 6 § 2 din convenție (a se vedea *Y. împotriva Norvegiei*, citată anterior, pct. 42).

61. Prin urmare, Curtea va examina dacă instanțele naționale au acționat în așa fel sau au folosit în motivările lor un limbaj de natură să creeze o legătură evidentă între cauza penală și acțiunea în despăgubire care i-a urmat și să justifice extinderea sferei de aplicare a art. 6 § 2 în legătură cu aceasta din urmă.

62. Potrivit Curții, Curtea de Apel Suceava și-a încheiat hotărârea cu următoarea constatare:

„Pentru motivele sus-menționate, [instanța] consideră că reclamantul este vinovat de săvârșirea infracțiunii de care a fost învinuit în mod corect și trimis în judecată, faptul că instanțele [inferioare] l-au achitat în baza prevederilor art. 47 C. proc. pen. (român) (care este inaplicabil) nu prezintă relevanță pentru latura civilă.”

63. Hotărârea a rămas definitivă, a fost pronunțată în absența reclamantului și nu putea fi atacată cu recurs. Deși dispozitivul hotărârii confirma hotărârile instanțelor inferioare de achitare a reclamantului sub aspectul laturii penale a procesului, Curtea reamintește că motivarea unei hotărâri are același efect obligatoriu ca și dispozitivul dacă, precum în prezenta cauză, aceasta constituie baza ei fundamentală [a se vedea *Perez împotriva Franței* (MC), nr. 47287/99, pct. 25, *in fine*, CEDO 2004-I]. În consecință, dispozitivul hotărârii nu a corectat problema, care, în opinia Curții, a persistat astfel.

64. Potrivit Curții, curtea de apel a luat act de faptul că reclamantul fusese achitat de învinuirea adusă de către instanțele inferioare și că aceasta a menținut hotărârile instanțelor respective. Cu toate acestea, în dorința de a apăra interesele legitime ale presupusei victime, curtea de apel l-a declarat expres pe reclamant „vinovat de săvârșirea infracțiunii de care în mod corect fusese învinuit”. În consecință, Curtea consideră că limbajul folosit de Curtea de Apel Suceava a depășit limitele instanței civile, punând astfel la îndoială corectitudinea achitării. În consecință, a existat o legătură suficientă cu procesul penal, ceea ce este incompatibil cu prezumția de nevinovăție.

65. În lumina tuturor considerentelor precedente, Curtea constată că art. 6 § 2 din convenție era aplicabil procesului privind acțiunea în despăgubire. În consecință, Curtea respinge excepția preliminară a Guvernului și concluzionează că a fost încălcat art. 6 § 2 din convenție.

66. Ținând seama de constatarea sa în legătură cu cererea reclamantului în temeiul art. 6 § 2 din convenție (*supra*), Curtea consideră că a examinat restul problemei juridice invocate în prezenta cerere. Prin urmare, nu consideră necesar să pronunțe o altă hotărâre cu privire la celelalte pretense încălcări ale art. 6 și 7 din convenție (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Uzun împotriva Turciei*, nr. 37410/97, 10 mai 2007, pct. 64; *Amanalachioai împotriva României*, nr. 4023/04, 26 mai 2009, pct. 63; *Fikret Çetin împotriva Turciei*, nr. 24829/03, 13 octombrie 2009, pct. 44; și *Efendioğlu împotriva Turciei*, nr. 3869/04, 27 octombrie 2009, pct. 35).

II. Cu privire la aplicarea art. 41 din convenție

67. Art. 41 din convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Prejudiciu

68. Reclamantul a solicitat 2 618 euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material și 75 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral.

69. Guvernul a contestat existența vreunei legături de cauzalitate între pretinsa încălcare și prejudiciul material invocat de reclamant. De asemenea, acesta a apreciat că despăgubirea pretinsă de reclamant pentru prejudiciul moral era excesivă și a argumentat că simpla constatare a încălcării convenției ar fi suficientă pentru compensarea prejudiciului moral suferit.

70. Curtea nu a identificat nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins; prin urmare, respinge acest capăt de cerere. Pe de altă parte, Curtea admite că reclamantului i-a fost cauzat un prejudiciu moral ca urmare a încălcării

dreptului său la prezumția de nevinovăție în prezenta cauză. Pronunțându-se în echitate, Curtea îi acordă reclamantului 2 000 EUR cu acest titlu, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit.

B. Cheltuieli de judecată

71. Reclamantul a solicitat, de asemenea, suma de 5 075 EUR pentru onorariul avocatului său și cheltuielile de judecată și a prezentat chitanțe în valoarea de 72 150 000 ROL (1 700 EUR).

72. Guvernul a contestat suma și a afirmat că pretențiile reclamantului sunt excesive.

73. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care s-a stabilit caracterul real, necesar și rezonabil al acestora [a se vedea, de exemplu, *Iatridis împotriva Greciei* (reparație echitabilă) (MC), nr. 31107/96, pct. 54, CEDO 2000-XI].

74. Ținând seama de documentele de care dispune și de criteriile menționate mai sus, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamantului suma de 1 700 EUR, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit.

C. Dobânzi moratorii

75. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

Pentru aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Respinge* obiecția Guvernului, conform căreia reclamantul nu a suferit un prejudiciu important;
2. *Unește cu fondul* obiecția Guvernului privind aplicabilitatea art. 6 § 2 din convenție și o *respinge*;
3. *Declară* cererea admisibilă;
4. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 2 din convenție;
5. *Hotărăște* că nu este necesar să examineze separat celelalte capete de cerere întemeiate pe art. 6 și 7 din convenție;
6. *Hotărăște*:
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - i) 2 000 EUR (două mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral;
 - ii) 1 700 EUR (o mie șapte sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată de reclamant cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

7. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 7 februarie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președinte